

תשא 1

כבוד פון דער תורה (וואס ער האט זי
ניט געוואלט געבן צו „מומרים“) —
ווייל, אדרבה: שבירת הלוחות איז היפך
כבוד התורה! מען דארף פארהיטן (כבוד
התורה אז זי זאל ניט געגעבן ווערן צו
„מומרים“) — דארף מען דאס באווא-
רענען דורך גונן זיין די לוחות
בשלימותן תחת ההר (אדער אין אן
ארון, ווי מ'האט דערנאך געטאן בנוגע
די שביר לוחות, וכיו"ב).⁸

ב. נאך א טעם אויף שבירת הלוחות
שטייט אין מדרש⁹ — „מוטב שתדון
כפנוי ולא כאשת איש“: די לוחות זיינען
אזוי ווי א שטר כתובה צווישן דעם
אויבערשטן מיט אידן, און וויבאלד
„קלקלה עם אחר“ איז „נטל את כתובתה
... וקרעה“.

לויט דעם טעם קומט אויס, אז דורך
שבירת הלוחות איז ארויסגעקומען א
טובה פאר אידן — דורך דעם האט ער
זיי פארהיט פון אן עונש חמור וועל-
כער וואלט געקומען ווען מ'איז זיי דן
„כאשת איש“. ועפ"ז איז מוסבר שבחו
של משה בשבירת הלוחות¹⁰ — דער-
מיט האט ער געבראכט צו הצלת
ישראל.

אבער דאס איז ניט קיין ביאור מספיק,
ווייל

א. בנוגע צו שבירת הלוחות זאגן
חז"ל, אז דאס איז איינע פון די זאכן
וואס „עשה משה מדעתו והסכים“
הקב"ה עמו — משה האט זיי צע-
בראכן ווייל ער האט געמאכט א ק"ו
„ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות
אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו,
התורה כולה [כאן] וישראל מומרים
עאכו"כ, און „הסכים“ הקב"ה על ידו
שנאמר אשר שברת ואמר ר"ל יישר
כחך ששיברת“.

טייטשט רש"י: „אשר — אישור,
שאישרו ושיבחו על שבירתן“.

דארף מען פארשטיין: דער לשון
אישור, ווייזט אויף דער הסכמה של
הקב"ה אויף שבירת הלוחות: דער לשון
פון „שיבחו“ אבער — מיינט, אז די
פעולה פון שבירת הלוחות איז אן ענין
טוב וחביב פאר וועלכע עס קומט א
שבח. וואס איז דער „שבח“ אין שבירת
הלוחות?

מ'קען ניט ענטפערן אז דער שבח פון
משה'ן פאר צעברעכן די לוחות איז פאר
דעם וואס ער האט זיך אנגענומען פארן

(1) שבת פז, א. יבמות סב, א.

(2) כ"ה בשבת שם. וביבמות שם: והסכימה דעתו
לדעת המקום. וראה פרש"י ס"פ ברכה. לק"ש חל"ד
ע' 217 ואילך.

(3) הובא גם בפרש"י פרשתנו לב, יט.

(4) בא יב, מג.

(5) פרשתנו לד, א. עקב י, ב ובבב"ב יד, ב משמע
שהלימוד הוא מהפסוק ד' עקב (וראה מנחות צט,
סע"א ואילך). וכן משמע לפי פ"י הראשונים שהובא
לקמן סעיף ב והערה 12. אבל ראה חזקוני מהרש"א
ביב שם סד"ה אשר שברת).

(6) שבת שם. וברש"י יבמות: אשר — לשון יישר.

(7) ובפרט שהלשון „אשר“ מפרש רש"י רק
משמעו של „אישור“ (וראה גליון הש"ס שבת שם
— מישע"א, יז. וראה רש"י שם). וראה לקמן הערה

(8) כקושיית המפרשים (בחי' פרשתנו לב, טז).
פענח רזא ומושב זקנים (שם, יט). ועוד. צפע"ג
עה"ת (שם, טז). וראה תו"ש שם (יט) אות קפה. (וש"ן)
— מדוע (ואידך) שבר משה את הלוחות (ותירוץ)
אינו ענין של שבח בהשבריה גופא). וראה לקו"ש
חי"ד ע' 32 ואילך.

(9) שמור פמ"ג, א. שם פמ"ג, א. ותנחומא עקב יא
(וראה אדר"ג פ"ב, ג). וראה גם תנחומא פרשתנו ל.
פרש"י פרשתנו לד, א.

(10) ובתנחומא עקב שם בא בהמשך להפירוש

וואס שבירת הלוחות איז געווען א דבר
הרצוי איז ניט נאָר דערפאַר וואָס דאָס
האַט דעמאָלט געבראַכט די הצלה פון
אידן [ובפרט אַז די הצלה דערמאָנט
אויפן חטא פון אידן (וואָס צוליב דעם
האַבן זיי געדאַרפט אַנקומען צו אַ
הצלה) — איז עס דאָך ווידער אַן ענין
פון „קטיגור“]. נאָר די שבירה אַנט-
האַלט אין זיך אַ מעלה (וחביבות)
תמידית¹⁷.

ג. בפשטות קען מען דאָס מסביר
זיין ע"פ דברי המדרש¹⁸ אַז משה רבינו
האַט זיך מצטער געווען אויף שבירת
הלוחות — „אַל הקב"ה אל תצטער
בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת
הדברות לכד ובלוחות השניים אני נותן
לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות . .
כפלים¹⁹ לתושי"י²⁰."

און דאָס איז דער פשט פון „ישר כח
ששברת" — דער שבח (וחביבות) פאַר
שבירת הלוחות איז צוליב די לוחות
עצמן, וויבאַלד אַז דורך דעם זיינען גע-
געבן געוואָרן די לוחות שניות וועלכע
זיינען העכער פון די לוחות הרא-
שונות²¹ — „כפלים לתושי"י."

און ווי פאַרשטאַנדיק אויך פון דעם
מקור המאמר „ישר כח ששברת"²² —
„אמר ר"ל פעמים שביטולה של תורה
זהו יסודה דכתיב אשר שברת . . ישר
כח ששברת": דער פירוש הפשוט אין
„ביטולה של תורה זהו יסודה" איז, אַז
„ביטולה של תורה" גופא טוט אויף דעם

[נוסף לזה אַז אויך צוליב הצלת
ישראל זי איז (לכאורה) ניט קיין הכרח
צו צעברעכן די לוחות — עס איז גענוג
זיי צו גונז זיין און ניט איבערגעבן צו
אידן (דער „כלה")²³ — איז]

פון פשטות הלשון „ישר כח
ששברת" איז משמע, אַז דער אישור
ושבח איז ניט אויף דער חוצאה (טובה)
וואָס איז דערפון אַרויסגעקומען אין אַן
אַנדער ענין (הצלת ישראל) — נאָר אויף
שבירת הלוחות גופא.

נאָך שטאַרקער איז עס מודגש אין
כמה ראשונים²⁴, וועלכע זאָגן, אַז דער
הכרח אויפן פירוש „אשר שברת —
ישר כח ששברת" ווערט אָפגעלערנט
„משום דכתיב (אין פרשת עקב) שברת
ושמתם (בארוי)", פון וועלכן מען לערנט
אַפ' אַז „שברי לוחות מונחין בארון" —
„ושמע' מינה שהיתה שבירתן חביבה"²⁵
לפניו, דאי לא, לא ה' מצוה להניחן
(ולקיימם) בהארון שאין קטיגור במקום
סניגור²⁶."

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס

17. ופ"ה עשה" (וראה עין יוסף שם. וכן בעץ יוסף לע"י
מנחות שם (יעוד) פ"י שזהו הטעם ל"ישר כח
ששברת").

18. כי איד שנפרש התועלת ב. קריעת
הכתובה — שבירת הלוחות — כנמשל [ראה ל'
השמיר פמ"ג ופמ"ו שם. מפרשי המדרש פמ"ג
שם. בניו יהושע לאדרג' שם. — ובתנחומא ורש"י
פרשתנו שם שע"ז. עדיין אינה אשתד"ל — לכאורה
מספיק שלא למסרו לישראל. וראה ידי משה
לשמיר פמ"ג שם. ואכ"מ.

19. רמב"ן ב"ב שם. ח"י (המיוחסים ל)הריטב"א
שבת שם. „הכותב" בע"י שבת שם בשם הרשב"א
(וכן הביא בעץ יוסף לע"י מנחות שם).

20. י. ב.
21. ב"ב ומנחות שם.

22. ל' הריטב"א שם. ובשינוי לשון — ברמב"ן
ורשב"א שם. וראה לקושי חיד' ע' 31-30.

23. וברמב"ן ורשב"א שם — ד. דריש האי אשר
לשון אשרי. וברייף לע"י שבת. ל' אושר.

17. וראה בארובה לקושי שם. לקושי ח"ט ע'
239 ואילך (וע"ש שזהו הטעם שנרמז בסיים התורה).

18. שמיר פמ"ו שם.

19. איוב יא. ו.

20. להעיר מראב"ע פרשתנו (לד, א) „אמר
הגאון (הרס"ג) כי השניים נכבדים מהראשונים.

וראה בפירוש הקצר שלו שם. ואכ"מ.

21. מנחות שם (סע"א ואילך).

מעלה ותועלת פון שבירת הלוחות קומט בגילוי ערשט בנתינת לוחות שניות וועלכע זיינען „כפלים לתושי“²⁴].

ס'איז אבער הא גופא טעמא בעי: פארוואס האט דער אייבערשטער נישט געגעבן אידן „הלכות מדרש ואגדות“ גלייך אין די לוחות הראשונות?

פון מדרש איז משמע, אז דוקא נאך-דעם ווי ס'איז געווען שבירת הלוחות הראשונות האט געקענט זיין דער ענין פון „כפלים לתושי“ ביי דער נתינה פון די לוחות השניות.

און — אויב עס וואלט געקענט זיין „כפלים לתושי“ אויך בלי שבירת לוחות הראשונות — ווי אזוי ווערט אראפ-גענומען צערו של משה?

אין תמוה: וואס איז דער קשר פון נתינת התורה אינעם אופן פון „כפלים לתושי“ — הלכות מדרש ואגדות — מיט שבירת הלוחות דוקא?²⁵

ד. איינער פון די ביאורים אין דעם י"ל:

מ'האט שוין גערעדט כמה פעמים, אז א הקדמה ותנאי, כדי א איד זאל קענען זיין א כלי צו תורתו של הקב"ה דארף ביי אים זיין דער ענין פון שפלות וביטול. ווי מען זאגט אין תפלת „אלקי

(24) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ט ס"ע 239 ואילך.

(25) באוהית פרשתנו (ע' בינו. ובארכה — המשך תרס"ז ע' פז ואילך. סה"מ תש"ז 36 ע' ואילך) מכאן ע"פ מחול (גדרים כב, ב) ד.א.למלי (ראה חסאי ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה כ"ו — דהריבוי בלוחות שניות הוא בשביל עבודת הברורים מחמת הירידה שעל ידי החטא (שע"ז יש עלי' יתירה, ולכן הם „כפלים לתושי“). וראה המשך תרס"ז שם ס"ע פח ואילך).

והמבואר לקמן בפנים הוא ע"פ פשטות משמעות לשון המדרש, שגם הסיבה להריבוי בתורה היא (לא) ענין הכרחי מחמת החטא, (כא) ענין טוב, המבטל צערו של משה.

יסוד (וקיום) פון תורה²² (ווארום אויב מ'זאל לערנען אז דער „ישר כחך ששברת“ איז בלויז צוליב הצלת ישראל — קען מען נישט זאגן „זהו יסודה“ של תורה).

והיינו, אז דער מאמר איז מדגיש, אז דוקא דורך שבירת הלוחות איז געווען „יסודה“ פון תורה — וויבאלד אז דורך דעם איז געווען די נתינה פון לוחות שניות וועלכע זיינען „כפלים לתושי“.

[דערמיט איז אויך פאָרענטפערט נאך א שאלה: פאָרוואָס איז דער אישור ושבח פאָר שבירת הלוחות נישט געקומען באלד נאך שבירת הלוחות (כפי שצ"ל, לכאורה), נאָר דאָס איז מרומז ערשט ביים ציווי (פערציק טעג שפעטער) אויף די לוחות שניות („פסל לך גוי כרא-שונים גוי אשר שברת“)²³ — ווייל די

(22) וכפי' הבעש"ט (כתר שם טוב סליד) במחזיק זה ש. ע"י אכילה ושתיה וקסם משא ומתן מתבטל האדם מלימוד תורה . . . אז נחה הנשמה . . . ומתחזקת לשוב לדביקות יותר עליון (וראה לקמן הערה 37). וראה גם סיפור (ופתגם) הציצ' — סה"מ תשרי א' 242.

[משא"כ לפי רבינו גרשום שם, יסודה, קיומה כדאמר מבטליו תית להוצאת המת ולהכנסת כלה, היינו שזהו"ע של קיום מצוה — אינו גלאטיק הלשון „יסודה“, שהרי קיום מצוה אינו ענין של תית.

בפרשי' שם „יסודה, כלומר מקבל שכר כאילו יושב ומייסדה ועוסק בה, אבל לכאורה פשטות הלשון „זהו יסודה“ משמע שאינו ענין של קיבול שכר, כ"א ענין של תורה, ועד „לעוסק בה, תית בנפול

ולכן מקדים רש"י לפירושו שזהו רק, כלומר ולא הפהש — כידוע בכללי רש"י ועוד].

(23) כקושיית הפנים יפות פרשתנו כאן.

(*) אבל להעיר מהל' תית לאדה"ו (פ"ד סיג"ד) שתכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא גדול מפני שמביא לידו מעשה, ונמצא שמעשה הוא הקיום של התלמוד גופא (ראה לקו"ש חט"ו ע' 139. ועוד).

ה. און דאס איז די שייכות צווישן שבירת הלוחות און די לוחות שניות וועלכע זיינען געגעבן געווארן „הלכות מדרש ואגדות“ (תורה שבע"פ):

איינער פון די ענינים אין וועלכע ס'איז ניכר און עס דערהערט זיך ווי תורה איז אויך דא למטה חכמתו של הקב"ה — איז דער ענין הברי גבול וואס מ'זעט אין תורה — „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים“³⁰; וואס דער „אין סוף“ פון תורה איז (בגילוי) אין תורה שבע"פ דוקא³¹.

תורה שבכתב איז דאך דוקא מיט א מדידה והגבלה, לא חסר ולא יתיר; משא"כ תושבע"פ איז אדרבה — עס דארף זיין „לאפשה לה“³², מען דארף מחדש זיין אין תורה, און אין דעם איז ניטא קיין קץ ותכלית³³.

און דערפאר זיינען די „הלכות מדרש ואגדות“ געגעבן געווארן דוקא נאך שבירת הלוחות:

מ"ת איז געווען דער זמן ווען דער אויבערשטער האט (באופן גלוי) בוחר געווען דעם עם ישראל — „ובנו בחרת מכל עם ולשון“³⁴ צוזאמען מיט „ורומח תנו מכל הלשונות“³⁵. איז דעריבער מובן, אז דעמאלט, ווען אידן זיינען גע-ווען אין א מצב פון רוממות והתנשאות, זיינען זיי — ע"פ טבע דקדושה — ניט געווען שייך צו א מצב פון „כעפר לכל“.

נצור²⁶: „ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך“ — כדי ער זאל האבן פתיחת הלב צו (אריינגעמען, אויפ-נעמען) „תורתך“, איז די הקדמה והכנה לזה ער זאל זיין בביטול — און ניט סתם ביטול, נאר באופן פון „כעפר לכל“.

און ווי די גמרא²⁷ זאגט „אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו“, ס'איז ניט מספיק וואס ער פילט זיין העדר תפיסת מקום לגבי דעם אויבערשטן (נותן התורה), נאר עס מוז זיין דער געפיל פון שפלות לגבי כל אדם („שהכל דשין בו“).

ווייל תורה איז דאך תורתו, חכמתו של הקב"ה, וואס כשם²⁸ ווי דער אויבערשטער איז „אין סוף“ און דער שכל פון א נברא קען ניט האבן קיין תפיסה בו יתברך, עדיז איז חכמתו ית' העכער פון דעם אז א נברא זאל דאס קענען תופס זיין²⁹.

און אע"פ אז דער אויבערשטער האט מצמצם געווען חכמתו ית' אין דער תורה וואס האט „אראפגענידערט“ און זיך „אנגעטאן“ אין די עניני התורה כמו שהיא לפנינו, באופן אז אויך דער שכל פון א נברא למטה זאל קענען האבן א השגה אין תורה³⁰ — דאך, איז תורה (פארבליבן) חכמתו של הקב"ה אויך ווי זי איז אראפגעקומען דא למטה.

און דעריבער, כדי א נברא זאל באמת משיג זיין די חכמה אלקית און „נעמען“ תורה (וואס איז בעצם העכער פון מצי-אות הנבראים) — מוז ביי אים זיין דער „ונפשי כעפר לכל תהי'“ — דער ביטול פון מציאות הנברא בתכלית.

(26) ברכות יז, א.

(27) עירובין נד, א.

(28) ראה בכ"ז תניא פ"ד.

(29) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ה. תניא ח"ב

(30) איוב יא, ט. — ובא בהמשך להכתוב המובא במד"ד שם „תעלומות חכמה כי כפלים לתושי“ (ראה רלב"ג שם).

(31) ראה הל' תית לאדה"ז פ"א ס"ה.

(32) זח"א יב, ב. וראה הל' תית שם פ"ב ס"ב:

ולחדש כו'. אנה"ק סכ"ו (קמה, א).

(33) ברכות ק"ש. וכמ"ש בשו"ע אדה"ז או"ח ס"ט

ס"ד (ממג"א שם) דקאי על מ"ת.

(34) נוסח תפלת יו"ט. וכו' בקידוש (יו"ט)

ורוממנו מכל לשון.

אויסגעקריצט, נאָר די אותיות זיינען מיני' ובי' — זיי זיינען אַ חלק בלתי נפרד פון דעם אבן אין וועלכן זיי זיינען אויסגעקריצט

[משא"כ אין אַ ס'ת זיינען די אותיות געשריבן בדיו על הקלף — אַ דבר נוסף על הקלף, וואָס דעריבער איז שייך אַז מען זאל די אותיות אָפטיילן (אָפּמעקן) פון דעם קלף],

און דאָס איז מרמז אויף דעם, 'יחוד נפלא' וואָס ווערט אויפגעטאָן דורך לימוד התורה, אַז דער שכל האדם איז אַריינגעטאָן און אַרומגענומען פון חכמתו ית' און גלייכצייטיק נעמט ער אין זיך אַריין חכמתו ית' באופן אַז זיי ווערן „מיוחדים ממש מכל צד ופנה"י.

און „שברי לוחות" זיינען מרמז אויף דעם ענין הביטול, די צעבראָכענע וואָס פאָדערט זיך כדי צו קענען אויפ־נעמען תורתו, „ונפשי כעפר לכל תהי' (ועיז דוקא) פתח לבי בתורתך".

ז. די צוויי ענינים, וועלכע פאָדערן זיך אין לימוד התורה, זיינען בתכונתם הפכיים:

אין לימוד התורה פאָדערט זיך די מציאות, די ווירקונג און אויפטו, פון שכל האדם. וואָס דאָס איז בכלל דער חילוק צווישן קיום המצות און לימוד התורה: ביי קיום המצות איז דער עיקר — אשר קדשנו במצותיו וצונו, אַז דער איד פאָלגט דעם אויבערשטן און טוט רצונו ית' מיט קבלת עול (מלכותו, וקבלת עול מצות): משא"כ לימוד התורה קען מען ניט יוצא זיין מיט קבלת עול אליין, נאָר עס מוז זיין (בתושבע"פ) הבנה והשגה⁴⁰.

(39) תניא פיה (ט, ב).

(40) שיע' אדה"א או"ח סי' ס"ב (מגמ"א שם). ה'ל' ת"ת שלו ספ"ב. וראה לקו"ת ויקרא ה, ב. ועוד.

אמת טאָקע, אַז די התגלות השכינה בעת מ'ת האָט אויפגעטאָן אין זיי דעם רגש פון חרדה וביטול — איז דאָס אָבער כלל ניט „לכל", און עס איז גע־קומען מצד די גילויים מלמעלה. די אידן מצ'ע, שטייענדיק אין תכלית העילוי וההתנשאות (אַלס מקבלי התורה — די „חמדה גנוזה" של הקב"ה), זיינען זיי ניט געווען שייך צום „ונפשי כעפר לכל", „שהכל דשין בו".

און דאָס איז דער „ישר כחך ששברת" — ווייל די שבירת הלוחות אין אַז אופן פון „ואשברם לעיניכם"³⁵, האָט אויפגעטאָן ביי אידן דעם געפיל פון שפלות ושבירת לב, וואָס דאָס האָט זיי געמאַכט אַ כלי ראוי צו קענען אויפ־נעמען די „כפלים לתושי" פון לוחות שניות, דעם ריבוי עד אין סוף פון תושבע"פ.

ו. דערמיט וועט מען אויך פאָר־שטיין דעם טעם וואָס „לוחות ושברי לוחות מונחין בארון" — ווייל „לוחות ושברי לוחות" זיינען בעניניהם, פאָר־בונדן מיט די צוויי ענינים וואָס פאָ־דערן זיך כדי צו אויפנעמען תורה:

לוחות איז ענינים ווי תורה איז חקוקה על האבן³⁶, וואָס ביי חקיקה זיינען די אותיות ניט קיין צוגעגעבענט מציאות צו דער זאך אין וועלכער זיי זיינען

(35) שבת פ"ב.

(36) עקב ט, יז. וראה אברבנאל שם ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 241.

(37) ועד"ז בעבודת כבוד, כפי' הכעש"ט (הנ"ל הערה 22) ב.פ.עמים בטולה של תורה זהו יסודה, שעי' שהאדם מתבטל מלימודו מחמת אכילה ושת' כו' יש. דביקות יותר עליו. . בסוד והחיות רצוא ושובי — שזה קשור (גם) עס (ראה כש"ט סקכ"א) זה ש.מצטרע על זה' שאין עולה לו עבודה תמה' כי צריך להתבטל מדביקותו כשכיל. ענינים חומריים כמו אכילה ושת' כו' (ע"ש).

(38) ראה ככ"ז לקו"ת ר"פ בחוקותי. ובכ"מ.

אמתית, מדה מחויבת ע"פ תורה, וכמש"נ⁴², "אמתים וחצי"⁴³ ארכו גר'; און צוזאמען דערמיט איז דער מקום גופא געווען "אינו מן המדה" — מדה ואינו מן המדה בבת אחת!

ווייל אין ארון (שבתוך קדה"ק) איז געווען התגלות עצמותו ית', וואס הוא ית' איז "נמנע הנמנעות" ונושא הפכים — כביאור הרשב"א בזה⁴⁴, ובמילא קען דורך אים זיין דער חיבור פון שני הפכים בבת אחת.

ועד"ז איז בנוגע בחי' "ארון" אין נפש האדם [וכידוע וואס עס שטייט אין ספרים⁴⁵, אז אלע פרטים אין משכו (מקדש) וכליו זיינען פאראן דוגמתם אין נפש האדם] — פנימית דפנימית הלב, יחידה שבנפש⁴⁶:

מצד דער עבודה פון יחידה שבנפש — "יחידה לייחדך" (וואס אין איר איז מאיר בחי' יחיד דלמעלה⁴⁷, עצמותו ית') — קען ביי א אידן זיין ביידע תנועות הפכיות בעבודת השם בבת אחת⁴⁸, "לוחות ושברי לוחות מונחין בארון".

(משיחות פורים תשמ"ה,

שבת חוהמ"ס תשכ"ט)

ביי לימוד התורה איז ניט גענוג וואס דער איד גלויבט באמונה שלימה אז אלץ וואס שטייט אין תורה איז אמת: לימוד התורה מיינט, אז ער לערנט די ענינים פון תורה אזוי, אז זיי זאלן זיך אפלייגן אין זיין שכל. ווען א איד לערנט א קשיא אין תורה — דארף דער ענין זיין קשה שווער ביי אים, מצד זיין שכל: און דער תירוץ פון תורה אויף דער קשיא דארף אראפנעמען די שווערקייט באופן אז אין זיין שכל ווערט דער ענין רעכט.

און דוקא דורך אזא לימוד התורה ווערט אויפגעטאן דער "יחוד נפלא", אז דער שכל האדם נעמט אריין אין זיך (און ווערט אויך ארומגענומען פון) שכל התורה.

אבער לאידך, כדי אז דער לימוד התורה זאל זיין באופן אז זיין שכל (=פארשטאנד) זאל זיין מכוון לאמיתתה של תורה — ד.ה. אז אין שכל האדם (הנברא) זאל זיך אפלייגן ווי דאס איז מצד חכמתו ית' (וואס איז באין ערוך העכער פון שכל אנושי, הנברא) — מוז דערביי זיין די זאך פון ביטול — "כעפר לכל", "שברי לוחות" — וואס דורך דעם הויבט זיך אויף דער שכל אנושי של האדם העכער פון זיינע הגבלות און ער פארשטייט בהתאם צו חכמתו ית'.

ח. ווי קענען זיין צוויי תנועות הפכיות בבת אחת? איז דער ענטפער אויף דעם — "לוחות ושברי לוחות מונחין בארון":

בנוגע דעם ארון זאגן חז"ל⁴⁹, "מקום ארון אינו מן המדה", וואס דאס איז א חיבור פון שני הפכים בבת אחת: ס'איז "מקום ארון" — א מקום מיט א מדה

(42) תרומה כה, י.

(43) וחצי דוקא, וכן ברוחב וקומה — לרמוז על ענין הביטול ובלשונו המפרשים ש"הא נכנע ולבו נשבר בקרבו" (בחי' שם), "צריך לשבר ולהשפיל עצמו" (בעה"ס שם). וראה תיש' שם אות קה. ושי"ן. (44) ראה שו"ת הרשב"א סת"ח, הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ ע' 68 ואילך. סה"מ תרע"ח ע' תכ. (45) ראה ראב"ע תרומה כה, מ. תורת העולה להרמ"א בארוכה. וראה תיש' תרומה (שם, ח) אות סט. ושי"ן.

(46) ראה לקו"ש חס"ז ע' 472. ושי"ן.

(47) ראה לקו"ת ראה כה, א. שם כו, א (בשם הע"ח).

(48) להעיר גם מלקו"ש ח"ג ע' 883 ואילך.

(49) יומא כז, סע"א. ושי"ן.

ויקהל

גוי', וואו די תורה איז מקדים דעם ציווי מלאכת המשכן פאר אזהרת שבת, איז רש"י מפרש: אע"פ שתהיו רדופין כו' בזריות המלאכה (פון משכן), שבת אל תדחה מפני.

עד"ז ווייטער אין פרשת קדושים' שטייט, איש אמו ואביו תיראו (און דער- נאך) ואת שבתותי תשמרו' — זאגט רש"י בפירושו: סמך שמירת שבת למורא אב לומר אע"פ שהזהרתיך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו.

— און דא' איז רש"י מדגיש, אז דער „הקדים" איז א הוכחה אז שבת איז דוחה מלאכת המשכן?

ב. מפרשים ענטפערן:

בפ' תשא איז רש"י מפרש אז מען לערנט דאס אפ פון ווארט „אך" — כל

א. בתחילת הסדרה' שטייט „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אליהם גוי' ששת ימים תעשה מלאכה גוי'. שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „ששת ימים" און איז מפרש: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת.

ווי מען לערנט בפשטות איז כוונת רש"י, אז דאס וואס די תורה איז מקדים, אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן איז א באווייז אז אזהרת שבת איז האר- בער ווי דער ציווי אויף מלאכת המשכן, און דעריבער איז מלאכת המשכן גיט דוחה שבת.

איז קשה (ווי מפרשים פרעגן): מען געפינט כמה פעמים וואו עס שטייען צוויי ציוויים בסמיכות זל"ז און רש"י איז מפרש אז דער „מאוחר" איז דוחה דעם „מוקדם" — אנהויבנדיק פון דעם זעלבן ענין דעסקינן ב' (שבת און מלאכת המשכן): אין פ' תשא, אויפן פסוק: ואתה דבר גוי' אך את שבתותי תשמורו

(6) שם, א ואילך.

(7) יט, ג.

(8) ולהוסיף, שמסתימת לשון רש"י עה"פ (קדושים יט, ל). את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו' — ואע"פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמורו אין בנין ביהמ"ק דוחה שבת' (ולא כתב „הקדים" וכיו"ב) — משמע, שגם שם אין הלימוד מחמת הקדמת שבת למורא מקדש, כ"א מעצם הסמיכות. וראה רא"ם שם. ואכ"מ.

(9) ולהעיר שלשון רש"י כאן „הקדים כו" ליתא במכילתא כאן (שלכאורה הוא המקור דפרש"י כמ"ש הרא"ם (תשא שם) ועוד). ומשמע א' שלהמכילתא אין הכרח שהלימוד הוא מהקדמת שבת. ב' הוספת רש"י בזה — מוכיחה שמהקדמה ילפינו זה (עכ"פ — בפש"ט) וגם י"ל שמפרש כן דעת המכילתא — ודלא כחלק המפרשים הנ"ל. וראה חזקוני ובחיי סאן (לה, א).

(10) רא"ם כאן (וראה גם רא"ם בפ' תשא שם ובפ' קדושים (יט, ג. שם, ל). וכ"ה בעוד כמה מפרשים.

(1) לה, א"ב.

(2) ברא"ם מבאי „י"מ הקדים לאו דוקא . . דהא אפילו בלא הקדים נמי מצינו למידק זה מדסמך כו" (וראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן דפי' „הקדים" — (רק) במעלה). אבל נוסף על קושיות הרא"ם ע"ז — ה"ז לכאורה היפך פשטות לשון רש"י.

(3) כמ"ש בכלי יקר, דברי דוד (להט"ז) ועוד כמה מפרשים, דבכ"מ המוקדם חשוב יותר. וראה לקו"ש ח"א ע' 161.

(4) ראה רא"ם, גירא, דברי דוד ועוד הרבה מפרשים כאן. רא"ם (ועוד) בפרש"י תשא וקדושים שהובאו לקמן בפנים (וכן בפרש"י דלקמן הערה 8).

(5) לא, יג.